Castell de Sacama

Olesa de Montserrat

Ubicació

Comarca:	Baix Llobregat
Lloc/Adreça:	Al costat de l'ermita de Sant Pere Sacama
Emplaçament	Camí que surt prop del Km. 10 de la ctra. B-120 en direcció nord.
Alçada:	457

Coordenades:

Latitud:	41.56693
Longitud:	1.91154
UTM Est (X):	409247
UTM Nord (Y):	4602267

Classificació

Número de fitxa	08147 - 133
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Medieval
Segle	IX-XII
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Pràcticament no en queden restes
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN (Decret 22/04/1949)
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	Sí: IPA 1247
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada

Titular: 08146A002000060000OG

Fitxes associades:

Sant Pere Sacama (església)
Aplec de Sant Pere Sacama
Sant Pere Sacama (jaciment)
Mas Vilar
Espai d'Interès Natural Montserrat

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dt., 28/02/2012 - 01:00

Descripció

Restes de l'antic castell de Sacama, situades al costat de l'església de Sant Pere Sacama. Se'n conserven alguns murs situats a la part més alta del rocam que hi ha uns 20 metres a ponent de l'església. Era bastit sobre dues parets de roca paral·leles i espadades que el convertien en un baluard natural. La construcció conformava una estructura de planta rectangular allargada. La paret de ponent que tanca el recinte és feta amb opus spicatum. A l'interior no s'hi aprecien subdivisions. Aquest espai devia ser la sala del castell. Es tracta d'una obra preromànica força homogènia, i es devia estendre a tota la superfície del castell. A la part més exterior de ponent hi ha restes d'un mur fet amb carreus ben tallats (possiblement ja dels segles XII-XIII) que podria ser el tancament d'aquesta estança. Entre les roques del castell i la capella hi devia haver hagut alguna construcció perquè hi ha encaixos per a bigues a les roques de més a llevant.

Observacions:

Dins el territori del PEIN de Montserrat. Pel que fa a l'església, ja apareix esmentada l'any 966. d'aquesta capella preromànica pràcticament no n'ha quedat res, excepte potser una part de la paret nord. La construcció actual s'emmarca en la tipologia del primer romànic, de principis del segle XI. En aquest moment Sant Pere Sacama ja és documentada com a parròquia. Al final del segle XV s'hi va construir un retaule que encara es conserva el 1936. Al segle XVI la capella restava abandonada i quasi en ruïnes. A mitjan segle XVI els Valldeperes entraren a la propietat de Sant Pere Sacama substituint els Coscoll. Aquesta família en els anys successius a 1591 va reformar el mas i bastir de nou la capella utilitzant les runes del castell. Però no va ser fins a la darreria del segle XVII o principi del XVIII que la nova capella no va quedar enllestida i fou novament habilitada al culte i ornamentada amb un altar barroc. L'any 1936 aquesta ornamentació interior va ser destruïda. A partir del 1979 el Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà hi va portar a terme excavacions arqueològiques, les quals van documentar l'existència d'un assentament ibèric, les restes d'un habitatge alt-medieval (segles IX i X) i el fossar de l'església. Uns anys més tard membres del mateix centre, en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, s'encarregaren de la restauració de l'església: s'hi va refer el campanar, el sostre i la coberta, i es va consolidar l'estructura.

Història

El castell apareix esmentat ja els anys 938 i 940, en documents conservats antigament a Montserrat. Originàriament s'anomenava castell de Camba, i era un dels castells de frontera (juntament amb el de les Espases, Voltera o Esparreguera...) que formava part de la línia de defensa del Llobregat a la zona de Montserrat. Fou venut el 963 pel Comte Miró al seu fidel Eigofred (el qual apareix anomenat d'altres maneres). Aquest personatge donà el Castell de Cambra, amb la seva església de Sant Pere, al Monestir de

Ripoll. Però sembla que el domini fou ocupat pel Comte Borrell i això provocà diversos plets, un dels quals, celebrats a Vic el 1002 es resolgué a favor de Ripoll. Entorn del 1021 es celebrà un nou judici a Sant Cugat, presidit per la comtessa Ermessenda i amb la participació de l'abat Oliba, que també fallà a favor del monestir ripollenc. Com a conseqüència d'aquests litigis la possessió per part de Ripoll en va sortir debilitada, i ara ja només es parla de l'alou del terme del castell de Sacama, mentre que els castell devia restar en poder dels comtes, que hi devien tenir feudataris o castlans. Com a mínim a partir del 1058 els castlans eren els Castellví, senyors de Castellví de Ronsanes. El 1076 aquesta família va rebre també la senyoria i la parròquia de Santa Maria d'Olesa. A partir d'aleshores el domini i la jurisdicció de Sant Pere Sacama i d'Olesa resten lligades. Més tard, el 1261, el castell i l'església foren adquirits pel Monestir de Montserrat. I finalment, l'any 1359 Pere III el Cerimoniós va vendre al prior de Montserrat, Jaume de Vivers, tota la jurisdicció de la vila d'Olesa, juntament amb el castell de Sacama. El monestir de Montserrat fou senyor de l'indret fins al segle XIX. Les restes conservades del castell poden considerar-se de la segona meitat del segle IX o del X. Cap a mitjan segle XII, quan pertanyia a la baronia de Castellví, s'hi van fer algunes reformes, segurament de poca envergadura. Al segle XIII el castell ja devia estar en declivi en benefici de la vila d'Olesa, murallada i fortificada, i no s'hi efecturaren les reconstruccions que s'evidencien en altres castells del Baix Llobregat. Al segle XIV ja no devia utilitzar-se com a fortalesa ja que, al peu del castell, hi ha documentat el mas de Sant Pere. Fins no fa gaire al peu de l'església hi havia el mas de Sant Pere, que està documentat des de l'any 1357. Per unes notes històriques de Joan Solà, sabem que del segle XIV al XVIII hi va haver dues famílies propietàries d'aquest mas, anomenades Coscoll i Valldeperes, i durant el segle XVIII passà als Puigjaner i Olivella.Aquesta casa conservava en una de les finestres una inscripció amb data de 1500 i de 1644 amb la següent inscripció: "Franceç de Valldepera me fecit" i una altra damunt del portal: "1637".

Bibliografia

AADD. (1992). Sant Pere Sacama. Els primers pobladors (segles VI a.C. al XIV). Col·lecció Vila d'Olesa, 3. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat. CATALÀ, Pere (1990). "Castell de Sacama", Els Castells catalans, vol. I. Barcelona, Rafal Dalmau Editors (2ª edició), pp. 448-451 Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà. Butlletí mensual. 1986: núm. 34; 1987: núm. 11 DALMASES, A i altres (1991). "Olesa de Montserrat", Gran Geografia Comarcal de Catalunya, vol. I, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana (2ª edició), pp. 364-368. GONZÁLEZ BASCHWITZ, José; OBRADORS, Xavier (2006). Pla Especial de Protecció i Catàleg del Patrimoni Arquitectònic d'Olesa de Montserrat. Ajuntament d'Olesa de Montserrat. Fitxa A-01 MARTÍNEZ NOGAREDA, E (2000). L'Abans. Olesa de Montserrat. Recull gràfic. 1875-1965. Ed. Efadós, p. 79-83 MAURI MARTÍ, Alfred (2010). L'origen del nucli antic: la sagrera d'Olesa de Montserrat. Col·lecció Quaderns d'Olesa, 2, Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat. SAUMELL OLIVERAS, Joan (1981) Olesa aimada Unió Excursionista de Catalunya (Olesa), p. 33-36, 40-42 SOLÀ, J. Sant Pere Sacama (treball inèdit) PAGÈS PARETAS, Montserrat (1992). "Castell de Sacama", Catalunya romànica, vol. XX. Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana.

